

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

บันทึกข้อความ
กษ.9 (อ.ราชธานี)
ที่ 1024
0 คส-๒

ส่วนราชการ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี) ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า

โทร. ๐ ๔๕๓๑ ๑๖๗๗ ต่อ ๓๐๑

ที่ ทส ๐๔๑๔.๓/๖๒ ๙ ๓

วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๔

เรื่อง สรุปผลโครงการสัมมนาการถอดบทเรียน (After Action Review: AAR) ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า หมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

เรียน ผู้อำนวยการส่วนทุกส่วน

หัวหน้าศูนย์ทุกศูนย์

หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าทุกสถานี

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี) ขอส่งสำเนาหนังสือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๔๐๔.๔๒๘/๑๖๓๓๒ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เรื่อง สรุปผลโครงการสัมมนาการถอดบทเรียน (After Action Review: AAR) ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า หมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มาเพื่อทราบ และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

(นายวิวัฒน์ สอนา)

เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส รักษาการแทน

ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙

เรียน หัวหน้าศูนย์สารสนเทศ
-เห็นควรขอพบเพื่อหารือ
ทางทพ. dmpg Ubon-com.
-เรียนมาเพื่อทราบ

นางเจษฎาพร จิรมงคลการ
พนักงานธุรการ ๓3

ทพ

ดำเนินการตามเสนอ

(นายณัฐพร ศรีพรหม)

นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ

หัวหน้าศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร

ด้านที่สี่

บันทึกข้อความ

เลขที่รับ 2878

ใน เดือน จ - 4 ส.ค. 2568

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4 ส.ค. 2568

ส่วนราชการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กองป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๐๗๗๗ ต่อ ๗๖๔๔

ที่ ทส ๐๔๐๕.๕๐๘/ ๑๖ ต.ต.๒

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘

หน้าของ ผอ. กบอ.9
063
วันที่/เวลา 4 ส.ค. 2568
ส่งคืน/แก้ไข
รับคืน

เรื่อง สรุปผลโครงการสัมมนาการถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ในการแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

- ๑) เรียน ผู้อำนวยการกองทุกกอง
ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ - ๑๖
ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ สาขาทุกสาขา
ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ขอส่งสรุปผลโครงการสัมมนาการถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ในการแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ มาเพื่อทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ (จำนวน ๖ แผ่น)

☐ กอ.	☐ กอ.	☐ กอ.
☐ กอ.	☐ กอ.	☐ กอ.
☒ กอ.	☐ กอ.	☐ กอ.
☐ กอ.	☐ กอ.	☐ กอ.
☐ กอ.	☐ กอ.	☐ กอ.

(นายวิระ ชุมไชยรักษ์)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

นายกำพลศักดิ์ วงศ์นารี
หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป

๒) เรียน ผอ. ลมอ. ๑

- กรม. ลมอ. ๑ ส่ง ส.ส. ผลของไฟป่าจากไฟป่า
- การถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ในการแก้ไข
- ปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} กรม. ลมอ.
- ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ส.ส. ผลของไฟป่าจากไฟป่า
- ที่ส่งไป
- เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ/ข้อเสนอแนะ/ข้อเสนอแนะไปทุกสาขา
- เพื่อทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป
- เพื่อโปรดพิจารณา/พิจารณา

- ดำเนินการ
- ลงนามแล้ว

(นายนิวัฒน์ สอนา)
เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส รักษาการราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑

นายเนติพงศ์ กาหะเพ็ญ
นักวิชาการภูมิสารสนเทศ

(นายนิวัฒน์ สอนา)

(นายจารุวัฒน์ มาลัย)
หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการ

นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ รักษาการในตำแหน่ง

ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟป่า

ผู้อำนวยการส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟป่า No Gift Policy ทส. โปร่งใสและเป็นธรรม

สรุปผลโครงการสัมมนาการถอดบทเรียน (After Action Review: AAR)
ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า หมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5}
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

สรุปการจัดการไฟฟ้าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ปี ๒๕๖๔

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการบริหารจัดการไฟฟ้าแบบกลุ่มป่า จำนวน ๑๔ กลุ่มป่า (Cluster) เพื่อบูรณาการหน่วยงานทั้งหมดร่วมกันปฏิบัติงานแบบไร้รอยต่อ ประกอบไปด้วย

๑. กลุ่มป่าลุ่มน้ำปาย (จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดเชียงใหม่)
๒. กลุ่มป่าศรีลานนา-แม่สาว (จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง และจังหวัดพะเยา)
๓. กลุ่มป่าสะเมิง (จังหวัดเชียงใหม่)
๔. กลุ่มป่าสาละวิน (จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดตาก)
๕. กลุ่มป่าดอนใต้จังหวัดเชียงใหม่ (จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำพูน และจังหวัดตาก)
๖. กลุ่มป่าถ้ำผาไท (จังหวัดลำปาง)
๗. กลุ่มป่าแม่ยม (จังหวัดแพร่ จังหวัดพะเยา และจังหวัดลำปาง)
๘. กลุ่มป่าเหนือเขื่อนสิริกิติ์ (จังหวัดน่าน จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดแพร่)
๙. กลุ่มป่าเขื่อนภูมิพล (จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง)
๑๐. กลุ่มป่าเวียงโกศัย-แม่ระ-ป่าแม่มอก (จังหวัดลำปาง จังหวัดสุโขทัย จังหวัดตาก จังหวัดแพร่ และจังหวัดลำพูน)
๑๑. กลุ่มป่าห้วยขาแข้ง-แม่ว่าง (จังหวัดอุทัยธานี กำแพงเพชร จังหวัดตาก และจังหวัดนครสวรรค์)
๑๒. กลุ่มป่ารอบเขื่อนศรีนครินทร์ (จังหวัดกาญจนบุรี)
๑๓. กลุ่มป่าจังหวัดเลย (จังหวัดเลย และจังหวัดเพชรบูรณ์)
๑๔. กลุ่มป่าจังหวัดชัยภูมิ (จังหวัดชัยภูมิ)

ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้า ปี ๒๕๖๔ ให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ มีการจัดทำมาตรการป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟฟ้า ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. จัดทำแผนที่เสี่ยงเผา และแผนปฏิบัติงานการจัดการไฟฟ้า
๒. จัดทำแผนกลยุทธ์ในการตรวจหาไฟ ลาดตระเวนไฟ และการสนธิกำลัง พร้อมทั้งซักซ้อมปรับความเข้าใจ ในการบัญชาการเหตุการณ์ (CPX)
๓. สร้างเสริมความร่วมมือและสร้างความต่อเนื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน/เครือข่าย และดำเนินการ กิจกรรมการประชาสัมพันธ์เชิงรุกต่าง ๆ
๔. อบรมประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ในด้านการป้องกันไฟฟ้า และจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถแก่เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน รวมถึงเครือข่าย อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน และเยาวชนในพื้นที่
๕. เตรียมความพร้อมกำลังพลในการบูรณาการการจัดการและควบคุมไฟฟ้าของทุกหน่วยงานในพื้นที่ป่า อนุรักษ์ และพื้นที่ข้างเคียง
๖. เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้าให้พร้อมปฏิบัติงาน รวมทั้งสำรวจเส้นทางคมนาคม แหล่งน้ำ และสภาพเชื้อเพลิง

๗. จัดทำแผน...

๓๗. จัดทำแผนเผชิญเหตุระดับพื้นที่ ร่วมจัดทำประกาศจังหวัด และมาตรการระดับจังหวัดด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน

๓๘. จัดตั้งศูนย์สั่งการและติดตามสถานการณ์ไฟฟ้าและหมอกควัน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๓๙. จัดตั้งศูนย์สั่งการและติดตามสถานการณ์ไฟฟ้าและหมอกควัน สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ และป่าอนุรักษ์

๔๐. ประสานงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้จัดทำแผนปฏิบัติการและป้องกัน ไฟป่าในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อร่วมกันบูรณาการในการรับมือกับปัญหาไฟฟ้าที่จะเกิดขึ้นในระดับพื้นที่

๔๑. การบริหารจัดการเชื้อเพลิงตามหลักวิชาการที่เหมาะสมให้มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำแนวกันไฟ การบริหารจัดการเชื้อเพลิง (ชิงเผา) โดยเน้นการมีส่วนร่วม

๔๒. ประสานและส่งเสริมความร่วมมือในการแก้ไขปัญหไฟฟ้าและหมอกควันข้ามพรมแดน ผ่านกลไกอาเซียน

๔๓. จัดตั้งชุดปฏิบัติการ ชุดลาดตระเวน จัดตั้งจุดตรวจ จุดสกัดเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยง

๔๔. ให้จัดทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) การป้องกันแก้ไขปัญหไฟฟ้า หมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ระหว่างป่าอนุรักษ์กับชุมชนในพื้นที่

๔๕. ดำเนินการป้องปรามการจุดไฟเผาป่า โดยเน้นการลาดตระเวนตรวจภาคพื้นดินตลอด ๒๔ ชั่วโมง พร้อมสนับสนุนทางอากาศยานด้วยเฮลิคอปเตอร์ โดรน และข้อมูลจากดาวเทียมที่มีเซ็นเซอร์ตรวจจับความร้อน

๔๖. ให้หน่วยงานป่าอนุรักษ์ในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำแผนบัญชาการ ของหน่วยงาน และหากพื้นที่รับผิดชอบเกิดเหตุให้ดำเนินการดับไฟป่าในเบื้องต้น

๔๗. ให้ชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่า (เสือไฟ) เข้าสนับสนุนการดับไฟป่า ในสถานการณ์ที่เกิดไฟป่ารุนแรง และวิกฤต

๔๘. สนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีด้านการควบคุมไฟป่า ให้กับเครือข่ายและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดับไฟป่า

๔๙. ตรวจสอบติดตามการเกิดจุดความร้อน (Hotspot) และแจ้งเตือนหน่วยงานผู้รับผิดชอบในพื้นที่ ให้ดำเนินการดับไฟป่าโดยทันที

๕๐. ปฏิบัติตามแผนระดมพลดับไฟป่า

๕๑. บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และดำเนินการกับผู้กระทำผิดด้านการจุดไฟเผาป่า

๕๒. บูรณาการการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและควบคุมไฟป่าร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๕๓. ประกาศปิดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ในช่วงเวลาที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เพื่อป้องกันการลักลอบเผาใน พื้นที่ป่า

สถานการณ์ไฟฟ้าในภาพรวมของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

ประเทศไทยมีจุดความร้อนสะสมทุกพื้นที่จากดาวเทียม Suomi NPP จำนวน ๑๕๑,๒๔๖ จุด อยู่ในพื้นที่ ป่าอนุรักษ์ ๖๑,๗๕๓ จุด ป่าสงวนแห่งชาติ ๔๑,๖๗๔ จุด และนอกพื้นที่ป่า ๔๗,๘๑๙ จุด โดยจำนวน จุดความร้อนสะสมในแต่ละพื้นที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับจุดความร้อนสะสมในปี ๒๕๖๔ (เปรียบเทียบ ในห้วงเวลาเดียวกัน ช่วง ๑ ตุลาคม - ๒๓ มิถุนายน) ดังนี้

- จำนวนจุดความร้อนสะสมทุกพื้นที่ที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน เพิ่มขึ้น ๔๔.๓๗ % (ปี ๒๕๖๔ มีจุดความร้อน ๑๐๔,๗๘๔ จุด)

- จำนวนจุด...

- จำนวนจุดความร้อนสะสมในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน เพิ่มขึ้น ๑๑๗.๙๖ % (ปี ๒๕๖๘ มีจุดความร้อน ๒๘,๓๓๒ จุด)
- จำนวนจุดความร้อนสะสมในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน เพิ่มขึ้น ๓๕.๑๙ % (ปี ๒๕๖๘ มีจุดความร้อน ๓๑,๐๕๕ จุด)
- จำนวนจุดความร้อนสะสมนอกพื้นที่ป่าที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน เพิ่มขึ้น ๕.๙๖ % (ปี ๒๕๖๘ มีจุดความร้อน ๔๕,๓๙๗ จุด)

สำหรับในพื้นที่ ๑๔ กลุ่มป่าเป้าหมาย มีจุดความร้อนสะสมทุกพื้นที่จากดาวเทียม Suomi NPP จำนวน ๖๑,๕๑๕ จุด อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๔๖,๓๗๐ จุด ป่าสงวนแห่งชาติ ๑๗,๙๑๒ จุด และนอกพื้นที่ป่า ๑,๒๓๓ จุด โดยจำนวนจุดความร้อนในแต่ละพื้นที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับจุดความร้อนสะสมในปี ๒๕๖๘ (เปรียบเทียบในห้วงเวลาเดียวกัน ช่วง ๑ ตุลาคม - ๒๓ มิถุนายน) ดังนี้

- จำนวนจุดความร้อนสะสมทุกพื้นที่ที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน เพิ่มขึ้น ๘๘.๔๘ % (ปี ๒๕๖๘ มีจุดความร้อน ๓๓,๑๖๕ จุด)
- จำนวนจุดความร้อนสะสมในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน เพิ่มขึ้น ๑๑๐.๗๐ % (ปี ๒๕๖๘ มีจุดความร้อน ๒๐,๑๐๙ จุด)
- จำนวนจุดความร้อนสะสมในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน เพิ่มขึ้น ๔๓.๘๙ % (ปี ๒๕๖๘ มีจุดความร้อน ๑๒,๔๔๘ จุด)
- จำนวนจุดความร้อนสะสมนอกพื้นที่ป่าที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน เพิ่มขึ้น ๑๐๒.๘๐ % (ปี ๒๕๖๘ มีจุดความร้อน ๖๐๘ จุด)

สาเหตุในการเกิดไฟป่าในพื้นที่อนุรักษ์ของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

การเกิดไฟป่ามีสาเหตุหลักมาจากมนุษย์ซึ่งมีพฤติกรรมต่าง ๆ ในการเผา ดังนี้

๑. การเก็บหาของป่า ได้แก่ การเผาเปิดทางเข้าป่า การเก็บเห็ด การเก็บผักหวาน การเก็บหาน้ำผึ้ง เป็นต้น
๒. การเผาไร่บริเวณพื้นที่ทำกิน หรือพื้นที่การเกษตรแล้วปราศจากการควบคุมไฟทำให้ลุกลามเข้าพื้นที่ป่า
๓. การเลี้ยงปศุสัตว์ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์
๔. การเผาป่าจากบุคคลที่มีอาการจิตเวชหรือติดยาเสพติด

๕. อื่น ๆ ได้แก่ การล่าสัตว์ ความขัดแย้งในพื้นที่จนนำไปสู่การก่อกวนแกล้ง ตลอดจนความกึกก้องของอันเนื่องมาจากการเสพยาเสพติด เป็นต้น

สรุปข้อเสนอแนะจากเวทีการเสวนาหัวข้อ “ฝ่าวิกฤตโลกรวน ชูเปอร์เอลนีโญ และไฟป่า”

๑. มีการคาดการณ์ว่าในปีนี้จะเกิดปรากฏการณ์ “ซูเปอร์เอลนีโญ” ตั้งแต่ช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๙ ไปจนถึงช่วงต้นปี พ.ศ. ๒๕๗๐ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดมาตรการรองรับสถานการณ์จากปรากฏการณ์ดังกล่าวที่กำลังจะเกิดขึ้นอย่างรัดกุมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากคาดการณ์ว่าจำนวนจุดความร้อนที่จะเกิดขึ้นในปี ๒๕๗๐ จะทวีความรุนแรงและสร้างผลกระทบมากกว่าปี ๒๕๖๙

๒. นอกจากจะต้องเฝ้าระวังพื้นที่ป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณแล้ว ควรเพิ่มมาตรการการเฝ้าระวังเป็นพิเศษในพื้นที่ป่าดงดิบและบริเวณแนวชายขอบป่าด้วย เนื่องจากปรากฏการณ์ซูเปอร์เอลนีโญจะส่งผลให้เกิด

ความแห้งแล้ง...

ความแห้งแล้งอย่างรุนแรงและยาวนาน ทำให้บริเวณแนวชายขอบป่ามีความชื้นต่ำและมีกระแสน้ำแรง ซึ่งเป็นปัจจัยหนุนที่ทำให้ไฟป่าลุกลามเข้าสู่พื้นที่ป่าดิบชื้นได้ง่าย โดยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ดังกล่าวอย่างมหาศาล เนื่องจากป่าดิบชื้นที่ได้รับความเสียหายจากไฟป่าจะมีระบบนิเวศที่ฟื้นตัวได้ยาก อีกทั้งความหลากหลายทางชีวภาพจะถูกรบกวนจากการรุกรานของพืชต่างถิ่นที่เจริญเติบโตได้ดีในสภาพภูมิอากาศแห้งแล้ง นอกจากนี้ ประสิทธิภาพในการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของป่าจะลดลง และการเผาไหม้ยังก่อให้เกิดควันไฟที่รุนแรง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

๓. กรมป่าไม้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินภารกิจการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้กรมป่าไม้ไม่มีกำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการดับไฟป่าโดยตรงเหมือนกับหน่วยงานอื่น ดังนั้น กลยุทธ์ในการรับมือกับสถานการณ์เอลนีโญที่กำลังจะมาถึง จึงต้องมุ่งเน้นไปที่การจัดทำแผนดำเนินงานร่วมกัน การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และยกระดับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่นให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

๔. หากชุมชนและองค์กรในท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีระบบการบัญชาการในระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีฐานข้อมูลที่ถูกจัดและชัดเจน ปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดไฟป่าในพื้นที่ก็จะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนกระบวนการดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้น ในปีที่ต้องเผชิญกับปรากฏการณ์ซูเปอร์เอลนีโญที่กำลังจะเกิดขึ้น ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องมีแบบแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในการรับมือกับสถานการณ์ เพื่อให้การบูรณาการการทำงานร่วมกับชุมชนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ความสำเร็จดังกล่าวยังต้องพึ่งพาการสนับสนุนด้านงบประมาณ รวมถึงการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับแผนงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย

๕. จากวิกฤตภัยพิบัติและข้อมูลสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยที่มีความแปรปรวนอย่างรุนแรง การนำแผนรับมือรูปแบบเดิมมาใช้ย่อมไม่สามารถแก้ปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรนำแนวทางใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการควบคุมไฟป่า ได้แก่ การศึกษาถอดบทเรียนจากภัยพิบัติครั้งใหญ่ในต่างประเทศ ตลอดจนการบูรณาการบริหารจัดการเชื้อเพลิง ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพและสาธารณสุขของประชาชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งการศึกษาตัวอย่างความสำเร็จเหล่านี้ จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับแผนบริหารจัดการภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

๖. จากการลงพื้นที่เพื่อหารือและเก็บข้อมูลร่วมกับกลุ่มผู้ที่มีพฤติกรรมจุดไฟเผาป่า พบว่าส่วนใหญ่ประสบปัญหาคุณภาพชีวิต ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ (การเงิน) และปัญหาด้านสุขภาพจิต จึงได้ทดลองแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยบุคคลกลุ่มนี้เข้ามามีส่วนร่วมในระบบการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งพบว่าสามารถบรรเทาปัญหาได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าวยังคงต้องมีการศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป ในขณะเดียวกันจากการหารือร่วมกับภาคธุรกิจเอกชน พบว่าผู้ประกอบการจำนวนมากมีความประสงค์ที่จะให้การสนับสนุนและมอบความช่วยเหลือในภารกิจดังกล่าว เพื่อมุ่งเป้าหมายในการลดและชดเชยคาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) ที่เกิดจากกระบวนการผลิตของภาคธุรกิจเช่นกัน

สรุปผลการแบ่งกลุ่ม ๔ กลุ่ม เพื่อระดมความคิดเห็นในการตอบทริเทียมการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ จากการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม สามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมาย

๑.๑ ข้อจำกัดทางสภาพภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงชัน ทำให้การเข้าถึงพื้นที่เพื่อไปควบคุมไฟฟ้า เป็นไปด้วยความยากลำบาก

๑.๒ เชื้อเพลิงสะสมในพื้นที่ป่าเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้ไฟฟ้ามีความรุนแรงเกิดจากข้อจำกัด ในการจัดการเชื้อเพลิงและมาตรการห้ามเผา เมื่อเข้าสู่ฤดูแล้ง ไฟลุกลามได้รวดเร็วและควบคุมได้ยาก

๑.๓ ข้อจำกัดด้านนโยบาย คือ นโยบายห้ามเผาในหลายจังหวัดไม่สอดคล้องกับหลักวิชาการ การประกาศมาตรการแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด และบางพื้นที่ผู้บริหารระดับจังหวัดที่ย้ายมารับตำแหน่งใหม่ ยังขาดความเข้าใจเรื่องการจัดการเชื้อเพลิง

๑.๔ ข้อจำกัดด้านกำลังคนและงบประมาณ ในหลายพื้นที่เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับพื้นที่ รับผิดชอบ งบประมาณสนับสนุนยังไม่ต่อเนื่อง และจุดเฝ้าระวังไฟฟ้าและกำลังเสริมมีจำนวนลดลงในบางพื้นที่

๑.๕ ข้อจำกัดด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี ระบบสื่อสารยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ทางไกลอุปกรณ์ดับไฟ รณปฏิบัติการ โดรน และอากาศยานยังไม่เพียงพอ และหลายพื้นที่ไม่มีแหล่งน้ำสำหรับดับไฟ

๑.๖ การมีส่วนร่วมของประชาชนลดลง ความร่วมมือของชุมชนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา การประชาสัมพันธ์ยังไม่เข้าถึงกลุ่มเสี่ยงที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่า

๑.๗ ปัญหาไฟฟ้าตามแนวชายแดน โดยเฉพาะพื้นที่ติดประเทศเพื่อนบ้าน ยังเป็นปัจจัยสำคัญ บางพื้นที่มี ข้อจำกัดด้านความมั่นคง ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าปฏิบัติงานได้

๑.๘ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้ได้มีการถ่ายโอนภารกิจไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้กรมป่าไม้ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านกำลังพลดับไฟฟ้า และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับการถ่าย โอนภารกิจด้านควบคุมไฟฟ้า ยังไม่มีความพร้อมและขาดศักยภาพในการปฏิบัติงาน ทำให้เมื่อเกิดสถานการณ์ ไฟป่าเกิดขึ้นในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและในชุมชนชายขอบป่า เจ้าหน้าที่ดับไฟของป่าอนุรักษ์จึงต้องบริหารจัดการ กำลังพล เพื่อมาควบคุมไฟฟ้าทั้งในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวนแห่งชาติ และชุมชนชายขอบป่า จึงทำให้เกิด ความเหนื่อยล้า และขาดประสิทธิภาพในการควบคุมไฟฟ้า

๑.๙ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์หลาย ๆ แห่ง เจ้าหน้าที่มีภารกิจรับผิดชอบที่หลากหลาย เช่น การเฝ้าระวัง ช้างป่า การลาดตระเวนเชิงคุณภาพ การเฝ้าระวังบุคคลต่างด้าว การเฝ้าระวังเครือข่ายยาเสพติด เป็นต้น จึงทำให้ เมื่อมีสถานการณ์ไฟป่าเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าควบคุมไฟฟ้าได้อย่างทันทั่วถึง

๒. ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ทุกกลุ่มเห็นตรงกัน

๒.๑ การบริหารงานแบบ Single Command

๒.๒ การจัดตั้ง War Room ทุกระดับ

๒.๓ การบูรณาการทุกภาคส่วน

๒.๔ การใช้ข้อมูลดาวเทียมและเทคโนโลยีดิจิทัล

๒.๕ การทำงานร่วมกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๖ การใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่ประกอบการตัดสินใจ

๒.๗ การปฏิบัติงานเชิงรุกก่อนเกิดไฟ

๓. ข้อเสนอ...

๓. ข้อเสนอเชิงนโยบายร่วม

๓.๑ ด้านการจัดการเชื้อเพลิง ต้องปรับนโยบายการจัดการเชื้อเพลิงให้ยืดหยุ่นตามสภาพพื้นที่ สนับสนุนการเผาควบคุม (Controlled Burning) ภายใต้หลักวิชาการ จัดทำแผนบริหารจัดการเชื้อเพลิงรายพื้นที่

๓.๒ ด้านการบริหารจัดการ ต้องจัดทำแผนปฏิบัติการกลางสำหรับทุกจังหวัด สร้างความเข้าใจกับผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนฤดูไฟป่า บูรณาการแผนงานของทุกหน่วยงานให้เป็นระบบเดียวกัน

๓.๓ ด้านเทคโนโลยี ต้องมีการพัฒนาแพลตฟอร์ม Forest Fuel Wise เป็นฐานข้อมูลกลาง เชื่อมโยงข้อมูลจุดความร้อน การจัดการเชื้อเพลิง และการคาดการณ์ PM_{2.5} เพิ่มการใช้โดรน ระบบตรวจจับจุดความร้อน และระบบติดตามแบบ Real-time

๓.๔ ด้านบุคลากร ควรเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ สนับสนุนงบประมาณจุดเฝ้าระวังไฟป่า พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพิ่มสวัสดิการและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

๓.๕ ด้านชุมชน ต้องเพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำแผนป้องกันไฟป่าระดับหมู่บ้าน/ตำบล ส่งเสริมอาสาสมัครและเครือข่ายชุมชน และควรจัดตั้งกองทุนหรือแรงจูงใจสำหรับหมู่บ้านที่สามารถลดการเกิดไฟป่าได้

๓.๖ ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ควรเพิ่มความร่วมมือในการป้องกันไฟป่าชายแดนแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสานการปฏิบัติระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน

๔. ประเด็นร่วมที่ทุกกลุ่มเห็นตรงกัน

ต้องเปลี่ยนจากการ "ดับไฟ" ไปสู่การ "บริหารจัดการเชื้อเพลิง" ใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีเป็นฐานในการวางแผน (Data-driven Management) บูรณาการการทำงานทุกระดับ ตั้งแต่หมู่บ้าน-อปท.-จังหวัด-ส่วนกลาง เพิ่มบทบาทของชุมชนและภาคีเครือข่ายในการป้องกันไฟป่า สนับสนุนกำลังคน งบประมาณ และเทคโนโลยี ให้เพียงพอ สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานเดียวกันทั่วประเทศ

ข้อสรุปจากการสัมมนาการถอดบทเรียนการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง PM_{2.5} ปี ๒๕๖๔

จากการถอดบทเรียนสะท้อนตรงกันว่า การแก้ไขปัญหไฟป่าและฝุ่น PM_{2.5} ในปี ๒๕๖๕ ควรปรับจากการตอบสนองเมื่อเกิดเหตุ ไปสู่ การป้องกันเชิงรุก โดยเน้นการบริหารจัดการเชื้อเพลิงอย่างเป็นระบบ ใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสนับสนุนการตัดสินใจ บูรณาการการทำงาน of ทุกหน่วยงาน และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การป้องกันและควบคุมไฟป่ามีประสิทธิภาพ ลดความรุนแรงของสถานการณ์ และลดผลกระทบจากฝุ่นละออง PM_{2.5} ได้อย่างยั่งยืน

สรุปและเรียบเรียง

โดย ฝ่ายปฏิบัติการและพัฒนาการควบคุมไฟป่า

ส่วนควบคุมไฟป่า

กองป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า